

Képes. 7. 1989. 37. m. 30-34. x.

1939-1989

Aranylakodalom

A

vőlegény, akár a szálfa: legényes tartása meghazudtolni látszik a korát. Senki meg nem mondaná, hogy már közel jár a nyolcvanhoz. A menyasszony őszi hajában égszínkéék virágkoszorú. „A nászasszony ajándéka.” Szép pár. Podmaniczky Dezső és felesége, született Szelei Ilona, Hatvanból. „Most másodszor mennek a templomba, / Hogy ki legyen a nagy igen mondván. / Ötven éve sem unták meg egymást, / Így az esküt újra megduplázzák.” Harangzúgás, virágok, hőség. Verejtékben és könnyben ázó arcok. Lassan, fokról fokra araszolva vonul a la-

kodalmas menet. Fel az irdatlanul magas lépcsőn, a bámészkodók sorfala között, az egri bazilika fel-díszített oltára elé. Van, aki a botjára támaszkodik, a másikat körbefogják a gyerekek, az unokák. Nem talpig hófehérbe, hanem 50 esztendő hűségébe öltözött, s a közös szünetekben sebhelyeivel is „meggyűrűzött” házaspár karolják, vezetgetik egymást. Harmincnégy pár. Megannyi John Anderson és felesége – Burns gyönyörű verséből. Mikor elindultak együtt, kezdetben, valaha, a hajuk szép, sűrű volt, a homlokuk sima...

„Tizennyolc éves voltam, szinte

még gyereklány. A kertünkben akkor érett a cseresznye, és legszívesebben kiszöktem volna a nyoszolyólányokkal, hogy szedjek belőle. Másztam volna a fára velük, de ott kellett ülnöm az asztalnál.”

Csillogó emlékfoszlányok. Gyertyák lobogó lángja az oltáron. Mirtuskoszorú. Menyasszonyi fátyol.

„Nekem még megvan. Ha meghalok, azt tegyétek a fejem alá.”

Együtt indultak a hegynek, egykoron, valaha. Egy pillanatra megálltak és belenéztek a fényképész masinájába, aztán máris szétváltak útjaik. A férfiak ezt a képet vették magukkal ágyútűzbe, bomba-

KASSA JÁNOS ÉS FELESÉGE

záporba, fogságba. Ezt nézegették a támadások szüneteiben, hamuszürke hajnalokon, csillagok fagyos fényében. Az asszonyok pedig megszülték és nevelték a gyerekeiket. Közben sírtak, reménykedtek és imádkoztak. Mászt nem tehettek.

„Alighogy összeházasodtunk, elvitték az uramat katonának a Felvidékre, aztán a Délvidékre, utána elvitték Erdélybe, majd az orosz frontra. Éppen itthon volt szabadságon, amikor bejöttek az oroszok és szedték össze a férfiakat. Hentesek voltunk, így a jég-szekrényben bújtattam el. Akiket akkor elvitték, azokból csak ketten jöttek haza. Ezt megúsztuk, de az üzletet elvették tőlünk. Akkor az uram beállt tűzoltónak, én meg alkalmi munkát vállaltam.

Podmaniczky né – az exbárhentes felesége – ilyen emlékeket is őriz.

Boros László nádudvari földműves is megjárta a frontot. Aknavetőknél szolgált, fogságba esett, két bottal jött haza. Alig ismerték fel a faluban. Sógorát, Györffy Sándort, ahogy megnősült, már vitték is katonának.

„Tizenháromszor vonult be, alig győztem kivárni, hogy leszereljék. Neki jó dolga volt a huszároknál, elismerték, mivel nála jobban nem ülte meg a lovat senki, de a család megsínylette a hiányát.”

A két asszony édestestvér. Egy évben esküdtek örök hűséget a párjuknak, és megérték, hogy együtt ünnepelhetik az aranylakodalmukat is.

„A lányaink ötlete volt, ők hallották, hogy a nyugdíjasok barátságklubja aranylakodalmat szervez és felírtak minket is a listára. Először tiltakoztunk, most

BOROS LÁSZLÓ ÉS FELESÉGE

már örülünk neki. Nem hittük, hogy ilyen gyönyörű lesz.”

Ide, a Szépasszony-völgyébe már a családdal jöttek el. A lányok intették ezt is. Asztalt foglaltak a Hörpincében, bort rendeltek. Kell ez is. Kimozdulni, zenét hallgatni, koccintani, ünnepelni. Mostanáig úgysem nagyon volt rá módjuk, idejük és kedvük sem.

Amikor szervezni kezdték a téeszt Nádudvaron, a sógorok nem tétováztak a belépéssel. Hogy mégsem volt maradásuk, nem az ő bűnük. Boros Lászlónak a parancsolgatásból lett elege, ezért önállóította magát. 1951 őszén családstól átköltözött Egerbe és beállt fűtőnek. Ő a fűrészüzemből ment nyugdíjba, sógora a pesti kenderjutaggyárból. Tíz évig ingázott, mert kötélverő mesterre már nem volt szüksége a szövötközetnek, a földmunkásokat viszont rosszul fizették. Ott 300 forintot keresett ha-

Aranylakodalmom

vonta, a gyárban kétezret. Ami iszonyú nagy pénz volt abban az időben.

Sokan hányódtak így, elszakítva a családjuktól, gyökereiktől. Gyárakban, építkezéseken, a nagyvárosok munkásszállásain. A többi már szinte jött magától. Nehéz az emlékek batyuja. Tele van félelemmel, megaláztatással, eszelős kuporgatásokkal, bizalmatlansággal. 1952-ben Borosék még kölcsönt sem mertek felvenni az épülő házukra, mert attól tartottak, hogy hátha az állam arra is ráteszi a kezét.

„Most sokkal jobban élünk, mint azelőtt bármikor. Van egy házunk, szép nagy kertünk, tele szőlővel. Az uram kapálja, mert dolgozni nagyon tud és inni is szeret. Ez a gyengéje. Másrészt családserető, értünk mindenre képes és ha pár pohár bort felhör-

PODMANICZKY DEZSŐ ÉS FELESÉGE

pint, az élő fát is kidöntené. Dolgos még mindig.”

Sokat megélt generáció ez. Megszenvetde a háborút és megszenvedte az átmenetet az egyik világból a másikba. Hányszor próbálták átnevelni, kiforgatni javaiból, erkölcséből, vallásából? Még szerencse, hogy a kezüket nem vágták le, dolgozhattak. Ez mentette meg *Kassa Jánosékat* is. Szlovákiában ismerkedtek meg. A rákosszentmihályi kereskedő a Felvidékre bevonuló magyar csapatokkal érkezett Királyhelmece. Meglátták, megszerették egymást leendő feleségével és még az erdélyi bevonulás előtt gyorsan megesküdtek. Az üzlet közben tönkrement, ezért a férj a vasútnál helyezkedett el, onnét helyezték Csáktornyára, ahol megszületett a lányuk. Rövidesen ez a rész is megszállt terület lett és a családot – pár hónapos csecsemővel – se

szó, se beszéd átrakták a trianoni határon. Amijük volt, ott maradt minden. Nagykanizsáig hajtották őket. Hazajöttek üres kézzel és ismét újrakezdték az életüket. Hatvanban. *Kassa János*, a méhészszakcsoport vezetője. Megvan mindenük: saját házukban laknak, együtt a lányukkal és az örökbe fogadott unokával.

„*Nem dicsekvéből mondom, de itthon volt egy amerikai ismerősöm és kijelentette: »János, te megtaláltad itthon Amerikát, nekem ki kellett mennem érte.« A méhek kisegítették, a feleségem is dolgozott és minden forintot megfogytunk. Miből lett volna házunk, ha nem osztjuk be a fizetésünket? Most már nem érdemes tartálékolni, mert ki tudja, mit hoz a holnap.»*

Aranymenyegző, 34 párral, országos esemény, sőt idegenforgalmi látványosság. Elszámolás az

élettel. Együtt megélni 50 évet, ehhez nemcsak hűség kell, hanem jó adag szerencse is. De ők valóban nagy utat tettek meg. Nagyon messziről jöttek. A történelemből. Amíg ideértek, megjárták fél évszázad kálváriáját. Kaptak rúgásokat és kitüntetések. Tönkrementek és talpraálltak. Sorsuk – krónika. Az idő, amely mostanra begyógyította a sebeket és aranyba foglalta hűségüket. A hűséget az emberi lét tartópilléreihez, a munkához és a családhoz.

Voltak szomorú napok, voltak derűs órák. És vannak biztató remények: az unokák. Győrffyék 15 éves unokája, *Jutka* annak örül, hogy a nagypapára ütött. Szőlő- és gyümölcsstermesztőnek készül, szereti a földet, a jószágot és imádja a lovakat. Szerinte azért fontos a család, mert ha nincs, akkor nincs gyerek sem. A gyereknek pedig szüksége van apára, anyára,

Aranylakodalom

Fotó: BENKŐ IMRE

nagyszülőkre. Kihez fordulhatna, ha nem hozzájuk? De ez fordítva is érvényes. Lám, most is hallgatótt rá a nagymama, és levágatta a haját. Eddig kontyot viselt, az aranylakodalomra csináltatott új frizurát. Fiatalabbnak is látszik talán tíz évvel.

„Ráncos ma homlokod, Dezsőm / S a hajad is hófehér. / De áldás ősz hajadra, / Én kedvesem, Dezsőm!”

Mennyi szeretet van ebben az átköltésben, amellyel Podmaniczky né lepte meg a férjét. Kassa János őszinte szavai is felérnek a legszerelmesebb vallomással.

„Ötven év után is azt érzem, hogy jól választottam. A feleségem a családi tűzhely legfőbb őre, ő hozza a legtöbb áldozatot értünk. Reggel ötkor kel, hogy elláthasson bennünket. Nekem behozza a kávé az ágyba. Remekül főz és mindenre kiterjed a figyelme. Ha elindulok hazulról, szól, hogy viszem-e a pénztárcámat és a szemüvegemet? Nélküle nem itt tartanánk.”

Mit mond erre a másik?
„Én nem is tudtam volna elképzelni, hogy a férjem ott tutyogjon mellettem a konyhában. Inkább másban segített. Beszorozta a lel-

tárt, amíg boltvezető voltam. Már nyugdíjas vagyok, de ma sem nagyon érek rá tévét nézni, rádiót hallgatni. Mi ezt még így szoktuk meg. Ezért biztatom a fiatalokat, hogy menjenek, szórakozzanak, éljenek. Mi ezt nem engedhettük meg magunknak.”

Kevés jóban, sok rosszban, de együtt éltek át ötven évet. Vajon sohasem veszekedtek?

„Már hogyan veszekedtünk volna. Anélkül nincs házasság, hogy tányér ne törjön.”

Am egymás kezét nem engedték el soha.

VADAS ZSUZSA